

Note vedr. oplæg til FØJO III

Sameksistens mellem økologiske og genmodificerede afgrøder

En afgørende forudsætning for sameksistens mellem økologisk jordbrug og et konventionelt jordbrug, der anvender genmodificerede afgrøder, er at økologisk jordbrug bliver selv bærende. Det indebærer udvikling af teknologi og avlsmateriale, der er tilpasset økologiske dyrkningsbetingelser, men også internationalt samarbejde med henblik på at sikre det økologiske jordbrugs integritet.

Trods betydelig forbrugerskepsis forventes det, at anvendelsen af genmodificerede planter (GMP) vil stige i de kommende år. Bl.a. for at imødekomme denne skepsis indføres regler, som skal sikre muligheden for fortsat dyrkning af ikke-genmodificerede konventionelle og økologiske afgrøder (sameksistens).

Reglerne tager udgangspunkt i at sikre de økologiske afgrøder mod indkrydsning og iblanding af GMP. Der indføres således forskellige dyrkningsregler, som skal reducere spredning af pollen, frø og vegetativt materiale fra GM-afgrøder. Ligeledes indføres regler omkring transport, forarbejdning, opbevaring og mærkning af GM-materiale i form af bl.a. udsæd, foder og fødevarer. Det forventes, at foranstaltningerne vil kunne sikre at indholdet af GM-materiale i ikke-genmodificerede materialer kan holdes på et acceptabelt lavt niveau.

Genmodificering billiggør planteproduktionen

Det er givet at, anvendelsen af genteknologi åbner meget store muligheder for effektivisering og rationaliseringer inden for jordbruget. Eksempelvis har introduktionen af herbicidresistente afgrøder i USA givet anledning til en meget omfattende strukturudvikling. Årsagen er at de herbicidresistente afgrøder reducerer behovet for mekanisk jordbehandling, hvilket gør at den enkelte landmand kan "overkomme" at dyrke et væsentligt større areal. Det vurderes således at én landmand, der dyrker herbicidresistente afgrøder kan dyrke op til 4-6 gange så meget jord, som en landmand, der dyrker ikke-genmodificerede afgrøder.

Tilsvarende vil ændringerne af andre arvelige egenskaber hos planterne også kunne give anledning til øget produktivitet. Dette vil kunne give meget store forskelle i omkostningerne til dyrkning af henholdsvis genmodificerede og ikke-genmodificerede afgrøder.

Store ressourcer til genteknologi

De perspektiver som ligger i genteknologien, gør området økonomisk set meget interessant for de store internationale, agrotekniske virksomheder. I mange virksomheder er det således størstedelen af de midler, som er afsat til forskning og udvikling, som anvendes inden for genteknologi. Dette bunder dels i konkurrencen på området, dels i at det forholdsvis dyrt at arbejde på området.

Tilsvarende er genteknologien blevet et vigtigt indsatsområde for EU's forskning, og det kan forudses at der i det kommende år vil blive anvendt store ressourcer på området. Det gælder både direkte på det biologiske område, men også indirekte i forhold til den teknologi der knytter sig til jordbruget, f.eks. dyrkningsteknisk udstyr m.m.

Alt andet lige kan dette indebære en risiko for et fald i de ressourcer, som anvendes til udvikling inden for det ikke-genteknologiske jordbrug, hvilket i givet fald yderligere ville forstærke (pris)forskellene mellem de to systemer.

Behov for udvikling af tilpasset teknologi og avlsmateriale

Såfremt der skal være reelle muligheder for sameksistens mellem et genteknologisk og et økologisk, ikke-genteknologisk jordbrug er der således et fundamentalt behov for at fastholde og udvikle avlsmateriale og teknologi, som sikrer det økologiske jordbrugs konkurrencedygtigt. Det er ikke forventningen, at de økologiske produkter kan eller skal kunne produceres til samme pris, som genmodificerede, men det er afgørende at omkostningerne er realistiske.

I oplægget til FØJO III er behovet forskning, der kan medvirke til at sikre et selv bærende økologisk jordbrug beskrevet. Det drejer sig bl.a. om udvikling af ny teknologi inden for IT, GPS, sensorer og robotter, f.eks. mobile malkeanlæg, transport- og trafikteknologier baseret på lette køretøjer osv.

Ligeledes er der behov for forskning, som sikrer avls- og forædlingsmateriale, som dels sikrer frihed for genmodificerede organismer, dels at dyr og planter har egenskaber, som gør, at de kan give fødevarer af høj kvalitet under økologiske dyrknings- og produktionsbetingelser.

Behov for design af landbrugspolitiske instrumenter og regulering

I den ny situation er der både på nationalt og på europæisk niveau behov for viden, som kan anvendes til at designe landbrugspolitiske instrumenter og regulering, som kan sikre sameksistens mellem genteknologisk og økologisk jordbrug.

Det gælder ikke blot i forhold til selve produktionen af fødevarer, men også i forhold til at opnå mulighed for at udnytte de samfundsnyttige aspekter ved forskellige produktionssystemer. I den forbindelse er der behov for forskning, der kan dokumentere værdien af de samfundsmæssige goder og omkostningerne ved at producere dem under forskellige jordbrugssystemer, men også scenarieanalyser, der kan anvendes til at beskrive en fremtidig udvikling og det økologiske jordbrugs rolle heri.

Endelig er der behov for forskning i den offentlige sektors rolle som regulerende myndighed og aktør på området. Dette gælder bl.a. i forhold sikre det økologiske jordbrugs integritet, men også i forhold til at sikre en fortsat fri samhandel med fødevarer.

Det skal i den forbindelse nævnes, at FØJO qua EU-forskningsprojektet "Research to support revision of the EU Regulation on organic agriculture" på dette område er rådgiver for kommissionen.